

Pozvánka

na 2. odborný seminár ÚESA SAV

30. 3. 2021 o 11:00 h

Prezentácia knihy online

Ústav etnológie
a sociálnej antropológie
Slovenskej akadémie vied

VEDA

Táto kniha pojednáva o tom, čo podmieňuje vznik, formovanie a transformáciu vizuálnych systémov v ruskej Beringii. V mojej analýze užívam najmä pojem „vizuálne režimy“, pretože mi umožňuje sa presnejšie zamerať na tie jednotlivosti systémov reprezentácií – čas, miesto, socioekonomický kontext, ktoré vizualitu výrazne ovplyvňujú. Tvrdím, že tvorbu vizuálnych reprezentácií odzrkadľuje spôsob, akým v konkrétnom spoločenstve a čase ľudia vnímajú seba a prostredie, ako tieto vnemy pretvárajú do viditeľných a vizuálnych foriem, a napokon, ako obrazy ovplyvňujú späť to sociálne prostredie, v ktorom vznikli.

Toto moje východisko vychádza z nedávnych kultúrno-psychologických a kognitívnych štúdií vizuálneho vnímania a reprezentácie, ktoré potvrdzujú isté vzájomné vplyvy a väzby medzi vnímaním a spracovaním vizuálnych stimulov, vizuálnou reprezentáciou a sociálnym či kultúrnym pozadím jednotlivca. Opieram sa najmä o dichotómiu kognitívnych štýlov analytizmus a holizmus, resp. s nimi súvisiacimi formami sebapoňatia – nezávislosť (*independence*) a vzájomná závislosť (*interdependence*).

V analýze sa opieram o dáta z niekoľkých prímorských osád na Čukotke, osídlených najmä Čukčami a Eskimákmi Jupik. Beringiu vnímam ako jedinečný areál, v rámci ktorého sa sústreďuje hneď niekoľko historických a ekokultúrnych väzieb. Ja sa zameriavam na ruské pobrežie Beringovho mora, a preto podstatnú časť faktorov ovplyvňujúcich miestne vizuálne režimy odvodzujem od sovietskej modernizácie, najmä tých politík, ktoré boli vyvinuté pre miestne obyvateľstvo Sibíri a Ďalekého východu.

Zatiaľ čo estetika je spôsobom sociálneho štruktúrovania, každodenný život je jej vyjadrením. Táto „aktívna estetika“ (Chaney 1996: 147) má rôzne prejavy. Pre túto knihu som si vybrala tie, ktoré najužším možným spôsobom súvisia s témou individualizácie v kontexte modernizácie a ktoré sa podľa samotných informátorov v čase môjho terénneho výskumu javili ako platné a podstatné: gravírovanie, domáca fotografia a materiálna podoba domácnosti. Pôvodne sa rytiny spájali s rituálnym cyklom alebo každodennou rutinou, no pod vplyvom modernizácie sa z nich stali predmety žiadané ako suveníry, symboly „tradičnej“ kultúry či artefakty ľudového umenia. Sociálny život fotografie rozoberám prostredníctvom jej dvoch funkcií: 1) forma sebaaprezentácie, 2) prostriedok sociálnej pamäte a ritualizácie. Estetické usporiadanie domácností sa odvíja okolo ústredného prvku, ktorým je koberec. Prepája čukotskú domácnosť od nástupu sovietskej moci po súčasnosť. Na jednej strane vytvára scenériu, vzhľad a povrch „správnej“ domácnosti podľa kolonizačného, modernizačného vzoru. Na druhej strane predstavuje *pars pro toto* sovietskej mytologizácie.